

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 667/2542

นาย แม้น สุคนธ ชาติโจทก์ นาย ดำรง เวศะวากยานนท์จำเลย

กฎหมายที่เกี่ยวข้อง ป.พ.พ. มาตรา 1410, ป.พ.พ. มาตรา 1299, ป.พ.พ. มาตรา 1748

ย่อ / หลักกฎหมาย

แม้ตามข้อกำหนดพินัยกรรมมิได้ระบุให้จดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินต่อเจ้าพนักงานก็ตาม แต่ก็ระบุให้โจทก์มีสิทธิอยู่อาศัยในที่ดินได้ชั่วชีวิตของโจทก์ สิทธิอยู่อาศัยดังกล่าวจึงเป็นสิทธิเหนือที่ดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1410 และเป็นทรัพย์สินซึ่งโจทก์ได้รับมาตามพินัยกรรมโดยชอบ โจทก์จึงชอบที่จะใช้สิทธิให้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์ได้เพื่อให้โจทก์ มีสิทธิบริบูรณ์ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมตามวัตถุประสงค์ของเจ้ามรดก โดยการจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299 วรรคหนึ่ง แม้โจทก์จะฟ้องคดีพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์ควรรู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม แต่เมื่อโจทก์ได้ปลุกบ้านอยู่ในที่ดิน ซึ่งโจทก์มีสิทธิอาศัยได้ชั่วชีวิตโจทก์ตามข้อกำหนดพินัยกรรมอยู่ก่อนเจ้ามรดกจะทำพินัยกรรมและถึงแก่ความตาย แม้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกได้โอนที่ดินซึ่งโจทก์มีสิทธิเหนือที่ดินให้แก่ทายาทตามพินัยกรรมแล้วก็ตามแต่เมื่อโจทก์ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านซึ่งปลุกอยู่ในที่ดินที่โจทก์มีสิทธิเหนือที่ดิน จึงเปรียบได้เสมือนหนึ่งว่าโจทก์ในฐานะทายาทตามพินัยกรรมได้ครอบครองทรัพย์สินมรดกซึ่งยังมีได้แบ่งกัน จึงมีสิทธิจะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินมรดกนั้นได้ โดยฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรมให้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์ได้แม้จะล่วงพ้นกำหนดอายุความ 1 ปีแล้ว โดยปรับเข้ากับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1748 ได้ และ ไม่ถือว่าเป็นการขัดแย้งกับมาตรา 1754 เพราะมาตรา 1748 เป็นบทมาตรายกเว้นที่จะใช้บังคับตามมาตรา 1754 คดีโจทก์จึงไม่ขาดอายุความ ตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ได้ขอให้ถือเอาคำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนาแทนได้ด้วย แต่ศาลล่างทั้งสองไม่ได้มีคำสั่งในส่วนนี้ ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อย ของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาโดยตรง ศาลฎีกา ก็แก้ไขให้ถูกต้องได้

คำพิพากษา

โจทก์ฟ้องว่า นางทวิสุข สุคนธชาติหรือสุคนธระชาติเจ้ามรดก ซึ่งได้ทำพินัยกรรมให้โจทก์มีสิทธิอยู่อาศัยในที่ดินของเจ้ามรดกได้ชั่วชีวิตของโจทก์ ต่อมาเมื่อเจ้ามรดกถึงแก่กรรมจำเลยได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาล โจทก์ได้แจ้งให้จำเลยดำเนินการจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินตามข้อกำหนดพินัยกรรมแต่จำเลยเพิกเฉย ขอให้บังคับจำเลยจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์ หากไม่ปฏิบัติตามให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาจำเลยให้การว่า โจทก์ไม่มีสิทธิขอให้จดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดิน และโจทก์ฟ้องคดีนี้เมื่อพ้นกำหนด 1 ปี นับแต่เมื่อรู้ถึงสิทธิตามพินัยกรรมคดีจึงขาดอายุความ ขอให้ยกฟ้องศาลชั้นต้นพิจารณาแล้วพิพากษาให้จำเลยจัดการจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดิน โฉนดที่ดินเลขที่ 11222 แขวงรองเมือง เขตปทุมวันกรุงเทพมหานคร พร้อมสิ่งปลูกสร้างเลขที่ 80/28 ให้แก่โจทก์โดยให้โจทก์เป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการนี้ทั้งหมดจำเลยอุทธรณ์ศาลอุทธรณ์พิพากษายืนจำเลยฎีกาศาลฎีกาวินิจฉัยว่า

"ข้อเท็จจริงในเบื้องต้นรับฟังได้ว่าโจทก์เป็นเจ้าของบ้านเลขที่ 80/28 ซึ่งปลูกอยู่บนที่ดินโฉนดเลขที่ 11222 แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ของนางทวิสุข สุคนธชาติหรือสุคนธะชาติ โดยนางทวิสุข เจ้าของที่ดินอนุญาตให้โจทก์ปลูก ต่อมาเมื่อวันที่ 8 พฤศจิกายน 2530 นางทวิสุข เจ้าของที่ดินได้ถึงแก่ความตาย และวันที่ 7 มีนาคม 2531 จำเลยได้เป็นผู้จัดการมรดกของนางทวิสุขเจ้ามรดกตามคำสั่งของศาลชั้นต้น ก่อนนางทวิสุขเจ้ามรดกถึงแก่ความตายเมื่อวันที่ 7 สิงหาคม 2530 นางทวิสุขเจ้ามรดกได้ทำพินัยกรรมฉบับลงวันที่ 7 สิงหาคม 2530 ข้อ 10 ระบุว่า สำหรับโจทก์ซึ่งได้ปลูกบ้านอยู่อาศัยในที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 11222 แขวงรองเมือง เขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร ผู้ทำพินัยกรรมอนุญาตให้โจทก์มีสิทธิอยู่อาศัยได้ชั่วชีวิตของโจทก์ ครั้นเมื่อโจทก์ถึงแก่กรรมแล้ว จึงให้ผู้จัดการมรดกมอบเงินจำนวน 200,000 บาท ให้แก่ทายาทของโจทก์เพื่อช่วยเหลือในการรื้อถอนย้ายบ้านดังกล่าวตามข้อนี้ออกไปจากที่ดินโฉนดที่ดินเลขที่ 11222 ไปอยู่ ณ ที่อื่นตามที่ประสงค์ต่อไป ตามสำเนาพินัยกรรมเอกสารหมายเลข จ.5 คดีมีปัญหาวินิจฉัยตามฎีกาจำเลยประการแรกว่า โจทก์มีอำนาจฟ้องหรือไม่ในปัญหานี้จำเลยอ้างว่าโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริตเพราะไม่มีข้อโต้แย้งในเรื่องจดทะเบียนสิทธิอาศัย เนื่องจากโจทก์ขอสละข้อกำหนดพินัยกรรมแล้ว คงมีข้อโต้แย้งกันอยู่ที่ระยะเวลาทำการรื้อถอนบ้านโจทก์เท่านั้น ตามเอกสารหมายเลข จ.1 ล.1 ล.2 และ ล.5 เห็นว่า เมื่อไม่ปรากฏว่าจำเลยตกลงตามร่างสัญญาเอกสารหมายเลข ล.1 ที่โจทก์นำคดีมาฟ้อง ย่อมถือไม่ได้ว่าโจทก์ใช้สิทธิไม่สุจริต เนื่องจากยังไม่มีข้อตกลงกันในเรื่องค่าใช้จ่ายในการรื้อถอนบ้าน กรณีเช่นนี้จึงถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้สละมรดกตามพินัยกรรมแล้ว โจทก์จึงมีอำนาจฟ้องจำเลยได้ปัญหาต่อไปมีว่า จำเลยต้องจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์หรือไม่ในปัญหานี้ แม้ตามข้อกำหนดพินัยกรรมมิได้ระบุให้จดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินต่อเจ้าพนักงานก็ตาม แต่ข้อกำหนดพินัยกรรมระบุให้โจทก์มีสิทธิอยู่อาศัยในที่ดินได้ชั่วชีวิตของโจทก์นั้น สิทธิอยู่อาศัยดังระบุไว้ในพินัยกรรมเป็นสิทธิเหนือที่ดินตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1410 และสิทธิเหนือที่ดินเป็นทรัพย์สิน ซึ่งโจทก์ได้รับมาตามพินัยกรรมโดยชอบโจทก์จึงชอบที่จะใช้สิทธิให้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกของนางทวิสุขดำเนินการจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์ได้เพื่อให้โจทก์มีสิทธิบริบูรณ์ตามข้อกำหนดในพินัยกรรมตามวัตถุประสงค์ของเจ้ามรดก โดยการจดทะเบียนต่อเจ้าพนักงานตามที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1299 วรรคหนึ่ง ได้บัญญัติไว้ปัญหาประการสุดท้ายมีว่า คดีโจทก์ขาดอายุความหรือไม่แม้โจทก์จะฟ้องคดีนี้พ้นกำหนด 1 ปี นับแต่วันที่โจทก์ควรรู้ถึงสิทธิซึ่งตนมีอยู่ตามพินัยกรรม แต่เมื่อปรากฏว่าโจทก์ได้ปลูกบ้านอยู่ในที่ดิน ซึ่งโจทก์มีสิทธิอาศัยได้ชั่วชีวิตโจทก์ตามข้อกำหนดพินัยกรรมอยู่ก่อนที่นาง ทวิสุขเจ้ามรดกจะทำพินัยกรรมและถึงแก่ความตาย แม้จะได้ความในเวลาต่อมาว่า จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกได้จัดการโอนที่ดินซึ่งโจทก์มีสิทธิเหนือที่ดินให้แก่ทายาทตามพินัยกรรมแล้วก็ตาม แต่ก็ได้ความว่าโจทก์ยังคงอาศัยอยู่ในบ้านซึ่งปลูกอยู่ในที่ดินที่โจทก์มีสิทธิเหนือที่ดินตามสำเนาทะเบียนบ้านเอกสารหมายเลข จ.4 กรณีเช่นนี้จึงเปรียบได้เสมือนหนึ่งว่า โจทก์ในฐานะทายาทตามพินัยกรรมได้ครอบครองทรัพย์สินมรดกซึ่งยังมีได้แบ่งกัน โจทก์มีสิทธิจะเรียกร้องให้แบ่งทรัพย์สินมรดกนั้นได้โดยฟ้องเรียกตามข้อกำหนดพินัยกรรมให้จำเลยในฐานะผู้จัดการมรดกจดทะเบียนสิทธิเหนือที่ดินให้แก่โจทก์ได้ แม้จะล่วงพ้นกำหนดอายุความ 1 ปีแล้ว โดยปรับเข้ากับประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1748 ได้และไม่ถือว่าเป็นการขัดแย้งกับ มาตรา 1754 เพราะมาตรา 1748 เป็นบทมาตรายกเว้นที่จะใช้บังคับตามมาตรา 1754 คดีโจทก์ จึงไม่ขาดอายุความ ศาลล่างทั้งสองพิพากษา

ชอบแล้ว ฎีกาจำเลยฟังไม่ขึ้นทุกข้อหนึ่งตามคำขอท้ายฟ้องของโจทก์ได้ขอให้ถือเอาคำพิพากษาเป็นการแสดงเจตนาแทนไว้ด้วย แต่ศาลล่างทั้งสองไม่ได้มีคำสั่งในส่วนนี้ ปัญหานี้เป็นปัญหาข้อกฎหมายเกี่ยวกับความสงบเรียบร้อยของประชาชน แม้ไม่มีคู่ความฝ่ายใดฎีกาโดยตรง ศาลฎีกาก็แก้ไขเสียให้ถูกต้องได้"พิพากษาแก้เป็นว่า หากจำเลยไม่ยอมจดทะเบียนสิทธิเหนือพื้นดินให้แก่โจทก์ให้ถือเอาคำพิพากษาแทนการแสดงเจตนาของจำเลย นอกจากที่แก้ให้เป็นไปตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์

องค์คณะ

ชวลิต ธรรมอาชุ . ทวีชัย เจริญบัณฑิต . พิชัย เตโชพิทยาอุล

ข้อความคำพิพากษาเป็นของศาลฎีกา . ที่มาของข้อมูล: deka.supremecourt.or.th . <https://www.thaideka.online/deka/667/2542>